

M. Teresa CABRÉ, *La terminologia. La teoria, els mètodes, les aplicacions*, Barcelona, Ed. Empúries, 1992, 520 pàg.

Ara fa prop de quinze anys que vaig seguir un curs de lexicologia professat per la Dra. M. Teresa Cabré i Castellví dintre dels meus estudis universitaris de filologia catalana. Assistir a aquelles classes va ser per a mi una experiència enriquidora i estimulante, gràcies a la capacitat de la Dra. M. Teresa Cabré per transmetre amb claredat nous coneixements i a l'interès que sabia encomanar als alumnes per a la matèria que explicava. Em consta que aquestes qualitats continuen caracteritzant l'excel·lent tasca pedagògica de la professora Cabré.

Pocs anys després, la Dra. Cabré va rebre l'encàrrec d'esdevenir la primera directora del Termcat, responsabilitat que va exercir amb molt d'encert. Des d'aleshores la seva vinculació a la terminologia, que havia

iniciat, però, abans, és constant. Sens dubte la professora M. Teresa Cabré, membre de la Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans, és una de les personalitats més destacades de la lingüística catalana actual. I una de les que més eficaçment ha sabut posar els seus coneixements i els seus esforços al servei de les necessitats reals i concretes de la llengua catalana avui, sense que això constituís, ben al contrari, una minva del treball de reflexió i de definició de models teòrics.

L'obra que ara ressenyem, que s'afegeix a la ja important bibliografia de la Dra. Cabré, és un magnífic exponent d'un treball teòric i metodològic dut a terme amb l'objectiu de contribuir a donar una resposta adequada a les necessitats lingüístiques derivades dels reptes que la

modernitat i la tecnologia plantegen.

El llibre de la professora Cabré és un manual aprofundit i complet que, encara que ha estat redactat en llengua catalana i amb exemples sovint catalans, constitueix una aportació fonamental a la bibliografia internacional sobre aquesta matèria (que l'autora domina i utilitza amb seguretat i oportunitat dins del llibre).

L'obra s'inicia amb una nota d'agraïments i amb un valuós pròleg de Jean-Claude Corbeil, una personalitat quebequesa de reconegut prestigi en el camp de la planificació lingüística i de la terminologia. Al seu pròleg, Jean-Claude Corbeil es refereix al desenvolupament que ha viscut darrerament la terminologia, la distingeix de la lexicologia i fa una valoració elogiosa de l'obra prologada.

El moll del llibre s'estructura en set extensos capítols. El primer capítol, amb el títol *Situació i aspectes generals de la terminologia*, el dedica l'autora a descriure els orígens i l'evolució de la terminologia: les aportacions fonamentals d'E. Wüster, la fundació de la Comissió Electrotècnica Internacional, la definició dels models teòrics de la terminologia, les escoles i els mètodes de treball en terminologia, que han comportat una radical superació dels procediments tradicionals, i l'organització terminològica actual,

incloent-hi un esment específic al català però també una referència als organismes internacionals de coordinació.

El segon capítol tracta del caràcter interdisciplinari de la terminologia. L'autora hi examina els lligams entre la terminologia, d'una banda, i, de l'altra, la lingüística, la ciència cognitiva, la comunicació, la documentació i la informàtica. Hi tracta de l'especificitat de la terminologia respecte a la lingüística, de l'organització dels conceptes, de les comunicacions especialitzades, de la terminologia com a document, de les aplicacions de la informàtica en el treball terminològic...

El tercer capítol, un dels més importants del llibre, està dedicat als fonaments de la terminologia i inclou una excel·lent exposició de síntesi sobre els llenguatges d'especialitat (concepte de llenguatge d'especialitat...), una detallada anàlisi del terme com a unitat sistemàtica (denominació, concepte...) i pragmàtica de la terminologia, i un examen de la documentació especialitzada i de la utilitat que té la documentació per a la terminologia.

La pràctica terminològica és l'objecte del valuós quart capítol del llibre, en què l'autora presenta de forma clara, ordenada i minuciosa els fonaments de la pràctica terminològica, els materials (materials de consulta, materials específics i materials

de suport —fixxes—) i els mètodes (la recerca sistemàtica i la recerca puntual) del treball terminogràfic.

És difícil de concebre a hores d'ara el treball terminològic sense el suport de la informàtica. Això fa que la Dra. Cabré dediqui un capítol sencer del llibre, el cinquè, a la terminològica, matèria que s'ocupa de les relacions entre la informàtica i la terminologia, i de l'aplicació de la informàtica al treball terminològic (bancs de dades terminològiques...).

Ara bé, el treball terminològic requereix també l'existència d'uns mecanismes de normalització o d'estandardització. En aquest sentit, la professora Cabré fa dins del sisè capítol del llibre una descripció precisa de les organitzacions que actuen en l'àmbit de la normalització i d'una manera especial de l'activitat del Comitè Tècnic 37, de terminologia, de l'Organització Internacional d'Estandardització (ISO), les normes i recomanacions del qual són una referència inexcusable en el modern treball terminològic. L'autora es refereix també en altres punts del llibre a les normes ISO, per exemple a les relatives a la documentació, que s'esmenten en l'apartat corresponent del capítol tercer. En aquest capítol sisè l'autora inclou un clar i remarcable apartat sobre la neologia, ple d'observacions d'interès.

El darrer capítol del llibre, el destina la doctora Cabré a situar el pa-

per del terminòleg en el marc d'un servei lingüístic, amb un esforç per oferir al lector una orientació aplicada de la terminologia a l'activitat professional de l'assessor lingüístic.

El llibre es tanca amb uns apèndixs d'una gran utilitat i d'un caràcter exemplificador (mostres i exemples de diferents tipus de fixxes, de sumaris, d'introduccions, d'arbres de camp, de vocabularis, d'índexs, de bibliografies, de dossiers de normalització...) i amb una bibliografia que conté nombroses referències a obres sobre terminologia editades en diverses llengües i que ofereix una visió força completa del panorama bibliogràfic en matèria terminològica. Potser el lector català hi agrairia una orientació sobre la bibliografia terminològica existent en català.

El llenguatge reflecteix de manera força fidel la transformació de la vida humana (els contactes amb altres pobles i altres formes de cultura —agricultura, dret...—, les innovacions científiques i tecnològiques —evolució dels sistemes de transport i de tractament de la informació, etc.—) i, tot i que les comunicacions especialitzades no són pas una novetat de la nostra època, a hores d'ara han assolit una posició força rellevant en el conjunt de les comunicacions humanes. No ens pot sorprendre, doncs, l'atenció que avui es concedeix als llenguatges d'espe-

cialitat i a la terminologia. Els estudis sobre la llengua no poden quedar al marge de l'evolució del llenguatge i això fa que sigui indispensable, en una societat cada cop més complexa i tecnificada, un increment dels treballs teòrics i pràctics sobre la terminologia. En aquest camp el llibre de la professora M. Teresa Cabré que ressenyem constitueix una

aportació sòlida, rigorosa i d'una gran utilitat, que palesa les grans qualitats pedagògiques de l'autora (claredat expositiva, encertada organització, exemplificació abundant...) i que estem segurs que exercirà una influència decisiva i duradora en els treballs de terminologia en català, però també en altres llengües.

Carles DUARTE

Antoni MILIAN I MASSANA, *Drets lingüístics i dret fonamental a l'educació. Un estudi comparat: Itàlia, Bèlgica, Suïssa, el Canadà i Espanya*, Barcelona, Generalitat de Catalunya/Institut d'Estudis Autònomic, 1992, 406 pàg., ISBN 84-393-2355-7.

Antoni Milian i Massana ha realitzat un treball impecable des de tots els punts de vista. El llibre, d'un nivell científic inqüestionable, marca una fita en la història de la recerca sobre dret lingüístic comparat al nostre país. Comencem la ressenya amb aquests mots perquè entenem que cal fer justícia al rigor, no solament científic, sinó també ideològic, amb què l'autor ha confeccionat aquest llibre. L'objectivitat, doncs, no és una declaració d'intencions de l'autor sinó una premissa sense la qual, del cert, aquest llibre no tindria la consistència científica que ha adquirit per mèrits propis. El mateix professor Bruno De Witte ha de dir en el pròleg que «el conjunt de l'obra constitueix la primera anàlisi sòlida en dret comparat d'aquesta matèria, i sota aquest títol mereix un lloc entre les

millors obres sobre dret lingüístic comparat aparegudes fins avui a tot el món» (pàg. 12-13). De Witte no parla a raig, l'afirmació tampoc és gratuïta, i en acabar de llegir el llibre hem de compartir aquesta opinió. Per tant, cal permetre'ns una frivolidat i felicitar l'autor d'aquestes pàgines tan rigorosament compactes.

El llibre és dividit en vuit capítols. Els tres primers els podem considerar com un primer bloc en el qual l'autor analitza la relació entre llengua i escola en els textos legals (capítol I) i analitza l'entrellat del dret a rebre l'ensenyament en la llengua pròpia i els problemes jurídics que comporta la determinació de la llengua docent (capítols II i III). Aquest tercer capítol, d'indesitjada